

Αναλογία

(Εισαγωγή-Ιστορική Εξέλιξη-Βασικοί κανόνες)

1. Τι είναι η αναλογία;

Ο όρος *αναλογία* στη γλωσσολογία έχει οριστεί ποικιλότροπα, γεγονός που υποδηλώνει μια μεγαλύτερη δυσκολία περιγραφής-προσδιορισμού ενός τέτοιου πολύπλοκου φαινομένου.

Κατά τον R. Anttila η αναλογία είναι: ‘a sameness of similarities and differences, expressed in proportions’ (1977: 23), ‘used in many senses, all having to do with some kind of regularity’ (1972: 88).

Ο Hock θεωρεί την αναλογία ως τον πιο κοινό τρόπο να γίνουν κάποιοι γλωσσικοί τύποι που σχετίζονται μεταξύ τους περισσότερο όμοιοι, κυρίως σε μορφολογικό, συντακτικό και σημασιολογικό επίπεδο (1986: 167).

Παρομοίως, ο Campbell: η αναλογία είναι γλωσσική αλλαγή κάποιων γλωσσικών στοιχείων (συνήθως σε διαχρονική διάσταση) βάσει του παραδείγματος άλλων γλωσσικών τύπων (1998: 89).

Συμπερασματικά → η αναλογική αλλαγή σχετίζεται με την έννοια της *ομοιότητας*.

2. Αναλογία: περιπτώσεις και παραδείγματα

Οι πλέον τυπικές περιπτώσεις αναλογίας είναι μάλλον οι μορφολογικές: π.χ. *ταμία(ν): πατέρα(ν) :: ταμίας: x, όπου x: πατέρας* (πβ. και πληθ. *ταμίας: πατέρας :: ταμίας: x, όπου x: πατέρας*, ιδίως μετά την κατάργηση της διάκρισης μακρών-βραχέων φωνηέντων).

Παρομοίως στην Αγγλική: *brethren* → *brothers*, *spelt* → *spelled*, *bok* → *baked* (ενεστ. *bake*), *roof* → *roofs*, όχι **roves* (όμως *knife* → *knives*, όχι **knif(e)s*) → γιατί;

3. Αναλογία ή μήπως κάτι άλλο;

Κατά τον King (1969), οι περισσότερες περιπτώσεις αναλογίας είναι απλώς μορφές ‘απλοποίησης’, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάταξης ή εξαφάνισης κάποιων γλωσσικών κανόνων. Όμως πώς εξηγείται τότε π.χ. η αντικατάσταση του αγγλ. *werede* από το *wore* (αντί **weared*) (ρ. *wear* ‘φορώ’).

Παρομοίως, ο Vincent (1974) εντάσσει τον όρο ανάλυση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μαζί με τους σχετικούς όρους ‘ψευδής αναλογία’, ‘επανανάλυση’ κτλ.

4. Αναλογία και γνωσιακή γλωσσολογία/γλωσσική κατάκτηση

Ο μηχανισμός της αναλογίας γίνεται καλύτερα κατανοητός στα πλαίσια της γλωσσικής κατάκτησης της Γ1 από τα παιδιά (Ψυχογλωσσολογία) και των γνωσιακών μοντέλων (Γνωσιακή Γλωσσολογία): π.χ. αγγλ. αορ. *loved*, *walked* vs. *went* – όμως για τα μικρά παιδιά και **goed* (αναλογικά).

Διάφορες ερμηνείες: οι ‘ανώμαλοι’ τύποι (*went*) ανασύρονται από ένα συσχετιστικό σύστημα μνήμης ενώ οι ομαλοί καθορίζονται από κανόνες (Pinker). Εναλλακτικά, η διαφοροποίηση μπορεί να ερμηνευθεί χωρίς κανόνες, αλλά με μια μαζική αποθήκευση γλωσσικών τύπων (Bybee).

5. Η Αναλογία στη γλωσσολογία

5.1. Αρχαιότητα

Η ΑΕ *ἀναλογία* (< επιθ. *ἀνάλογος* < *ἀνά λόγον* ‘συσχετιστικά, κατ’ αντιστοιχία’) πρωτοαπαντά στον Πλάτωνα (4^{ος} αι. π.Χ.) και ακολούθως (και) στον Αριστοτέλη, αλλά σχετίζεται με τα μαθηματικά, όχι τη γλώσσα. Το δεύτερο θα συμβεί μόλις τον 1^ο αι. π.Χ. και με αυτή την έννοια θα περάσει και στα Λατινικά: πβ. *Varro, C. Iulius Caesar* (βλ. έργο του *De analogia*).

Ο Quintilianus θα την αποδώσει στα Λατινικά ως *proportio*, όμως τη διαχωρίζει από την έννοια *analogia*: η αναλογία είναι ενίοτε ‘ανακόλουθη’ αφού βασίζεται στο *exemplum* παρά στη *ratio*, δηλ. σχετίζεται περισσότερο με γλωσσικά μοτίβα/μοντέλα μέσα από τη χρήση παρά με αυστηρούς, απαράβατους κανόνες. Πβ. και *Varro*: *ἀναλογία* (κανόνες γραμματικής) – *ἀνωμαλία* (βάσει της χρήσης).

5.2. Νεότερη εποχή (19^{ος} -20^{ος} αι.)

Ο γλωσσολογικός ρόλος (και έννοια) της αναλογίας καθιερώνεται τον 19^ο αι.: ανάπτυξη των βασικών αρχών της ιστορικής-συγκριτικής γλωσσολογίας (και της γλωσσολογίας ευρύτερα).

Αρχικά η αναλογία θεωρείται περισσότερο μια *συγχρονική* έννοια (π.χ. Humboldt). Σύντομα γίνεται αντιληπτή και η διαχρονική της διάσταση → οι φωνολογικές αλλαγές ακολουθούν κάποια σχήματα/κανονικότητες (*patterns*): π.χ. *b^h → b → p → φ (νόμος Grimm-Rask), λατ. *-alis* → *aris*/ IV(C)__# (A. Pott), π.χ. *milit-aris*, *peculi-aris* κτλ. Όμως γιατί τότε *leg-alis*; Προφανώς λόγω των πολυάριθμων τύπων σε *-alis*, π.χ. *reg-alis*, *fat-alis* κτλ → εισαγωγή της έννοιας ‘ψευδής αναλογία’ με αρνητικά συμφραζόμενα: ‘λανθασμένοι’ συσχετισμοί ανάμεσα σε λέξεις.

Κατά τον Schleicher (1860), η αναλογία απλοποιεί δραστικά τη μορφολογία των γλωσσών όταν αυτές βρίσκονται σε στάδιο ‘παρακμής’ (πβ. μετακλασική Ελληνική και σχετικές παρωχημένες γλωσσολογικές απόψεις για αυτή).

Οι ‘Νεογραμματικοί’ (ή καλύτερα ‘Νεαροί Γραμματικοί’, *Junggrammatiker*) θεωρούν την αναλογία ως ένα μέσο ‘επιδιόρθωσης’ των μορφολογικών σχημάτων που έχουν διαταραχθεί από τις φωνολογικές αλλαγές: π.χ. λατ. *honos*, **honos-is* > *honor-is* (s → r / V__V). Αναλογικά όμως προς τη νέα γενική *honor-is* → ον. εν *honor* (βάσει λέξεων π.χ. τύπου *orator*, *-oris*).

(NB: κατά του ‘Νεογραμματικούς’, ο βασικότερος γλωσσικός κανόνας είναι η φωνητική αλλαγή: η αλλαγή ενός φθόγγου (φωνήματος) είναι πάντα η ίδια, χωρίς εξαιρέσεις και προς την ίδια κατεύθυνση, όταν λαμβάνει χώρα στο ίδιο φωνολογικό περιβάλλον (π.χ. αρχή λέξης, μεσοφωνηεντικά κτλ) σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, περίοδο και γεωγραφική περιοχή).

Οι ‘Νεογραμματικοί’ K. Brugmann (1876) και H. Paul (1877) επανεισάγουν την αναλογική αλλαγή ως βασικό μηχανισμό της γλωσσικής αλλαγής και απορρίπτουν τον όρο ‘ψευδής ανάλυση’.

Τρία βασικά χαρακτηριστικά των αναλογικών τύπων (Brugmann, 1876): (α) δεν προέρχονται από φωνολογική αλλαγή (πβ. λατ. *honor* πριν). (β) είναι νέοι τύποι, αλλά δεν αντιπροσωπεύουν νέες κατηγορίες/παραδείγματα (γ) δημιουργούνται όταν ο ομιλητής εγκαθιδρύει μια νοητική σύνδεση μεταξύ δύο τύπων και ξανασχηματίζει τον ένα στη βάση του άλλου.

Λίγο συγκεχυμένη διατύπωση, η οποία συμπληρώνεται από αυτή του H. Paul (1877, 1880): η αναλογία είναι βασικός παράγοντας της γλωσσικής παραγωγής

(σε επίπεδο ατομικού ομιλητή) και εξομαλύνει τις όποιες ‘ασυνέχειες’ δημιουργούνται από τις φωνολογικές αλλαγές (π.χ. ‘ανώμαλοι’ πληθυντικοί). Απορρίπτεται η ανάλυση σε επίπεδο μορφημάτων προς χάριν αυτής σε επίπεδο λέξεων.

Ο Paul (ακολουθώντας τον L. Havet (1875)) διατυπώνει οριστικά το 1880 τη λεγόμενη *συμμετρική (ή τετραμερή) αναλογία (proportional analogy/analogical proportion)*, η οποία είναι είναι η πιο κλασική (αλλά όχι μοναδική) περίπτωση *αναλογικής επέκτασης*, συχνά σε επίπεδο *διαπαραδειγματικής κλιτικής μορφολογίας*: π.χ. λατ. *oratoris : orator :: honoris : x*, όπου $x = honor$ (πβ. και (αρχική) ονομαστική *honos*). Πβ. επίσης αιτ. *ταμίαν : ον. ταμίας :: αιτ. πατέρα-ν : ον. x*, όπου $x = πατέρας$ (πβ. επικουρικά αιτ. πληθ. *ταμίας: πατέρας :: ον. εν. ταμίας: x*, όπου $x = πατέρας$) ← προϋπόθεση η εξασθένηση τελικού -ν & ο τερματισμός διάκρισης μακρών-βραχέων φωνηέντων (εξαφάνιση προσωδίας).

Όμως ενίοτε αυτή η αναλογία δε φαίνεται να λειτουργεί: *ham : hamburger :: beef :: ?* → η τετραμερής αναλογία λειτουργεί άραγε εξίσου καλά σε επίπεδο συγχρονίας και διαχρονίας;

Προβλήματα: (α) η αλλαγή δεν ισχύει σε φαινομενικά παρόμοιες περιπτώσεις: *roofs vs. knives* (β) η κατεύθυνση της αναλογίας ασαφής: π.χ. το *boké* αντικαταστάθηκε από το *baked*, αλλά το *werede* από το *wore* (γ) περιπτώσεις όπου οι αναλογικές αλλαγές είναι δύσκολο να περιγραφούν, π.χ. *Roma : Romanus :: urbs : x*, όπου $x = *urbsanus$ (δ) η αναλογία βασίζεται στη δημιουργία νέων τύπων και όχι στην τροποποίηση παλιών (π.χ. το *honor* δεν προέρχεται από απλή αλλαγή $s \rightarrow r$) - όμως τότε πώς δικαιολογείται ο πληθ. **feets* των παιδιών; (ε) πώς ξέρουμε γενικότερα ότι μια αλλαγή είναι πάντα αναλογική και δεν οφείλεται σε κάτι άλλο;

Γενικότερα, μπορεί κανείς να πει ότι η χωρίς εξαιρέσεις φωνητική αλλαγή των ‘Νεογραμματικών’ έχει πεδίο δράσης τη Φωνητική/Φωνολογία, ενώ η αναλογία συνδέει μεταξύ τους Φωνολογία και Σημασιολογία μέσω της Μορφολογίας (πβ. ακόμη και Σύνταξη, ενίοτε). Ωστόσο και οι δύο έχουν υποδιαιρέσεις: π.χ. αφομοίωση, εξασθένηση κτλ vs. επέκταση, εξομάλυνση κτλ.

Η θεωρητική γλωσσολογία του 20^{ου} αι: (α) Ο Δομισμός βλέπει την αναλογία ως ένα γραμματικό σχήμα όπου τα μορφήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο μέσω της αναδιανομής τους (Bloomfield 1933). Ο ομιλητής μπορεί έτσι να εκφέρει πρωτάκουστους τύπους, π.χ. *dog : dogs :: radio : x*, όπου $x = radios$. Η *αναλογική αλλαγή* είναι δυσδιάκριτη από τη *συγχρονική αναλογία* μερικές

φορές, π.χ. *dog : dogs :: cow : x*, όπου $x = cows$ (μόρφημα {z}), το οποίο συνυπήρξε για ένα διάστημα με τον παλαιότερο πληθ. *kine*, ο οποίος τελικά χάθηκε.

(β) Γενετική μετασχηματιστική γλωσσολογία (Chomsky) → σχετική υποβάθμιση των μηχανισμών αλλαγής και της επίδρασής τους στη συγχρονική γραμματική (πβ. και αρχές Paul).

[πβ. (κυρίως) AMD 2002 (handout)]

6. Αναλογία και νόμοι

Το 1947 ο διάσημος Πολωνός ιστορικός γλωσσολόγος J. Kuryłowicz διατύπωσε έξι βασικούς νόμους (lois) ή κανόνες αναλογικής αλλαγής.

1. Ένας διμερής δείκτης (marker) τείνει να αντικαταστήσει ένα ισολειτουργικό μόρφημα που αντιστοιχεί στο ένα από τα δύο στοιχεία, δηλ. ένας σύνθετος δείκτης αντικαθιστά έναν απλό: για παράδειγμα, στην Αρχαία (Υψηλή) Γερμανική το φωνολογικό φαινόμενο της μεταφωνίας (umlaut) υπήρχε μόνο στα ουσιαστικά με θέμα *-i-*, π.χ. *gast* (πβ. αγγλ. *guest* ‘φιλοξενούμενος’): πληθ. *gesti*, αλλά *boum* (‘δέντρο’): πληθ. *bouma*. Όμως η σταδιακή συγχώνευση των άτονων τελικών φωνηέντων απομάκρυνε τους περιορισμούς και έδωσε μορφολογικό χαρακτήρα στη μεταφωνία που ως τότε ήταν συμπληρωματικός μορφο(φωνο)λογικός δείκτης πληθυντικού (δηλ. μαζί με την κατάληξη πληθυντικού), π.χ. σύγχρ. γερμ. *Gast : Gäste* και *Baum : Bäume*.

Ο Kuryłowicz θεωρεί αυτή τη διαδικασία ένα είδος διαμετρικής αντίθεσης (*opposition polaire*) μεταξύ βασικής μορφής και παράγωγης (π.χ. πλήρης και μηδενική βαθμίδα στις ΙΕ ρίζες). Όμως τα παραδείγματα δείχνουν ότι τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα και συνυπάρχουν πολλές τάσεις ταυτόχρονα (Hock 1986): π.χ. *φέρωμεν : φέρωμεν :: ἴμεν : x*, όπου $x = ἴομεν$, όμως τελικά *ἴωμεν* (μεταγενέστερη αντικατάσταση).

(2) Οι αναλογικές μεταβολές ακολουθούν την κατεύθυνση βασικός τύπος → παράγωγος τύπος, με τη σχέση τους να είναι το συνεπαγόμενο των αντίστοιχών τους σφαιρών χρήσης (δηλ. μορφολογικών, σημασιολογικών κτλ), π.χ. *bun : buns :: shun : shuns* → διαφορετικές γραμματικές κατηγορίες [*bun* (‘γλύκισμα’), (*to*) *shun* (‘αγνοώ, αποφεύγω’)], *ear : hear :: eye :: *heye* → διαφορετικές γραμματικές κατηγορίες (Kiparsky, 1974).

Είναι λοιπόν σημαντικό για την αναλογική σχέση A : B να συμπεριλαμβάνει ένα σχήμα συγχρονικής παραγωγής (*derivation*), π.χ. βασικός τύπος : παράγωγος τύπος, ενικός : πληθυντικός → η κατεύθυνση της παραγωγής καθορίζει και την επέκταση του σχήματος.

NB: Σημαντικός και ο υποχωρητικός/αναδρομικός (αναλογικός) σχηματισμός (*back formation*): κοριτσάκι : κορίτσι :: πασουμάκι : x, όπου x = πασούμι (πβ. τουρκ. *razmak*), ΑΕ νικᾶσθαι : νικᾶν :: ἡττᾶσθαι : x, όπου x = ἡττᾶν κτλ. (πβ. και ΝΕ ρήματα με ενεστώτα από τύπους αορίστου, π.χ. ξέ(ν)ρω ← ἐξεῖδρον).

Από την άλλη, η σχέση των πρώτων τύπων (A, C) του πρώτου και του δεύτερου μέρους της τετραμερούς αναλογίας (A : B :: C : D), θα πρέπει να είναι τέτοια που να επιτρέπει την επέκταση του αναλογικού μετασχηματισμού. Όμως συχνά υπάρχουν περιορισμοί, π.χ. ο αγγλ. παρελθοντικός δείκτης *-ed* δεν ισχύει για το ρήμα *to be* → αντίσταση στην αναλογική αλλαγή (και) για σημασιολογικούς λόγους → δεν μπορεί να συσχετισθεί με ομαλά ρήματα/ενωματοωθεί στα μορφολογικά τους παραδείγματα λόγω της γενικής του σημασίας.

(3) Μια δομή που αποτελείται από ένα βασικό μέλος και ένα δευτερεύον αποτελεί τη βάση για ένα απομονωμένο, αλλά ισολειτουργικό (λειτουργικά ισοδύναμο) βασικό μέλος. Αυτή η διατύπωση σχετίζεται και με την έννοια της *μορφολογικής εξομάλυνσης / ισοπέδωσης (levelling*, δηλ. ‘ενδοπαραδειγματικός αναλογικός σχηματισμός’ (συνήθως)) - πβ. εδώ και ‘*παράδοξο του Sturtevant*’ → ‘*sound change is regular but creates irregularity while analogical change is irregular but creates regularity*’ (βλ. και Συμπεράσματα (7)).

π.χ. εν. οἶδα, οἶδε - γ’ πληθ. ἴσασι → οἶδασι ή η εξαφάνιση του τελικού *-e* στην κατάληξη ενικού των γαλλικών ρημάτων (μετά τον 15^ο αι.) οδήγησε στην εξομάλυνση του θέματος ενικού (με τονισμένο φωνήεν), με βάση αυτό του πληθυντικού: π.χ. πληθ. (*nous*) *lavons* → εν. (*tu*) *laves* (αντί παλιότερου, τονισμένου (*tu*) *lèves*). Επίσης ΑΕ *λύω*, αλλά σύνθετα *ἀνα-λύω*, *κατα-λύω* κτλ → υπάρχει δυνατότητα αμφίδρομης αναλογικής αλλαγής (σε επίπεδο τονισμού). Όμως προβλήματα με τη γενικότερη ισχύ αυτής της περίπτωσης. [NB: ο ενικός *συνήθως* υπερισχύει του πληθυντικού, το α’ πρόσωπο των β’ - γ’ & το γ’ του β’, δηλ α’ > γ’ > β’ (π.χ. το ΑΕ α’ *λείπω* επέδρασε στα β’ - γ’ **λείτεις*, **λείτει* (< **leik^v*-)]

(4) Όταν ένας γλωσσικός τύπος υφίσταται μορφολογική (= αναλογική) μεταβολή και προκύπτει ένας νέος τύπος, τότε ο νέος τύπος αναλαμβάνει την πρωτεύουσα (= βασική) λειτουργία, ενώ ο παλιός περιορίζεται σε μια δευτερεύουσα (‘παράγωγη’) λειτουργία: π.χ. αγγλ. *tenth* ‘δέκατος-η-ο’ (νέος, αναλογικός τύπος) vs. *tithe* ‘δεκάτη (φόρος στην εκκλησία)’ (παλιός τύπος). Επίσης *brothers* ‘αδελφία’ (αρσ.) vs. *brethren* ‘αδελφοί’ (θρησκ. έννοια) (πβ. αντιστοίχως ΝΕ: *πατήρ* (συνήθως *πάτερ* [sic]) vs. *πατέρας*, *Δευτέρα* vs. *δεύτερη*).

(5) Προκειμένου να επανεγκαθιδρυθεί μια διάκριση κεντρικής σημασίας, η γλώσσα μπορεί να εγκαταλείψει μια διάκριση κάπως πιο περιθωριακής (δευτερεύουσας) σημασίας, π.χ. η απώλεια διάκρισης [ονομαστική vs. αιτιατική] χάνεται προς χάριν της σημαντικότερης διάκρισης [ενικός vs. πληθυντικός] (ο αναλογικός μετασχηματισμός βάσει του μοντέλου αιτ. πληθ. : αιτ. εν. :: ον. πληθ. : ον. εν. (: x)).

	<u>Ον. Εν.</u>	<u>Αιτ. Εν.</u>	<u>Ον. Πληθ.</u>	<u>Αιτ. Πληθ.</u>
Λατινική	<i>uallis (-es)</i>	<i>uallem</i>	<i>ualle:s</i>	<i>ualle:s</i>
Δ. Ρομανική	<i>valles</i>	<i>valle</i>	<i>valles</i>	<i>valles</i>
Ισπανική	<i>valle</i>	(<i>valle</i>)	<i>valles</i>	(<i>valles</i>)

Δεν μπορούμε όμως να προσδιορίσουμε σε όλες τις περιπτώσεις ποια είναι η πρωτεύουσα ('κεντρική') και ποια η δευτερεύουσα ('πιο περιθωριακή') διάκριση.

(6) Ο πρώτος και ο δεύτερος όρος μιας αναλογικής σχέσης (*proportion*) (μπορεί να) ανήκουν σε αρχικά διαφορετικά συστήματα: π.χ. ο ένας σε μια διάλεκτο (: γλωσσ. ποικιλία) κύρους και ο άλλος σε μια διάλεκτο που τη μιμείται (δηλ. την έχει ως πρότυπο) : π.χ. παράλειψη τελικού -ν στην Κυπριακή βάσει μοντέλου KNE, ενίοτε ακόμη και εκεί όπου επιτρέπεται στην KNE, δηλ. όταν ακολουθεί ένα κλειστό (*υπερδιόρθωση (hypercorrection)*). Ο τελευταίος κανόνας εμπεριέχει στοιχεία κοινωνιογλωσσολογίας.

Οι κανόνες του Κ. παραμένουν γενικά αποδεκτοί (στην πλειονότητά τους), όμως υπάρχουν πολλά προβλήματα, αντιπαραδείγματα κτλ. Συχνά αμφισβητείται κατά πόσο ο 'βασικός' τύπος (ενικός, ονομαστική, α' (ή γ') ενικό, βασική (vs. παράγωγη) λέξη κτλ) καθορίζει τον δευτερεύοντα τύπο, π.χ. λατ. *lupus* : γεν. *lupi* :: *senatus* : γεν. ? Κυρίως όμως πρέπει να θυμόμαστε ότι στη γλώσσα συνυπάρχουν ταυτόχρονα πολλές τάσεις, δυναμικές, πιέσεις κτλ, τόσο μορφολογικές όσο και φωνολογικές, σημασιολογικές (συντακτικές) κ.ο.κ: π.χ. επανεισαγωγή φωνημάτων για φωνοτακτικούς λόγους, γραμματικοποίηση.

Μετά τον Κ. νέες απόπειρες διατύπωσης βασικών νόμων, τάσεων κτλ της γλωσσικής αναλογίας (Mańczak, Kiparsky κτλ) (βλ. McMahon 2005: 120-124).

7. Συμπεράσματα

Η αναλογία είναι ένα σύνθετο γλωσσικό φαινόμενο, με ιδιαίτερη επίδραση στον χώρο της μορφολογίας, το οποίο έχει ήδη επισημανθεί από την αρχαιότητα. Παρά τις σύγχρονες προσπάθειες (Νεογραμματικοί, Kurylowicz κ.ά.) σαφούς προσδιορισμού της στη βάση γενικά αποδεκτά κανόνων (ή ‘νόμων’) παραμένουν πολλά προβλήματα, ‘εξαιρέσεις’ κτλ. που χρήζουν ερμηνείας. Πβ. εδώ και πάλι το λεγόμενο ‘παράδοξο του Sturtevant’: ‘η φωνητική μεταβολή είναι ομαλή, αλλά οδηγεί σε ανωμαλία, ενώ η αναλογία είναι ανώμαλη, αλλά οδηγεί σε ομαλότητα’ (McMahon 2005: 110-111).

Συμπληρωματική μελέτη (Ελληνικά): McMahon 2005: κεφ. 4 (Μορφολογική Μεταβολή).

Πρωτότυπα κείμενα προς μελέτη: Hock (2003), Gaeta (2010), Anttila 2003/2013 [2014]

Βασική Βιβλιογραφία

- Anttila R. (1972). *An Introduction to Comparative and Historical Linguistics*. New York (νέα έκδοση 1989).
- Anttila, R. (& W. A. Brewer) (1977). *Analogy*. The Hague-Paris-New York.
- Anttila, R. (2003). 'Analogy: the warp and woof of cognition', in B. Joseph & R. D. Janda (eds), *The Handbook of Historical Linguistics*. Malden (MA)-Oxford: 425-40.
- Anttila, R. (2014). 'Analogy', in G. K. Giannakis (ed.), *The Brill Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics (EAGLL) I*. Leiden-Boston.
- Blevins, J. P. & J. Blevins (2009). *Analogy in Grammar. Form and Acquisition*. Oxford.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York.
- Campbell, L. (1998). *Historical Linguistics. An Introduction*. Edinburgh (3η έκδοση: 2013).
- Fertig, D. L. (2013). *Analogy and Morphological Change*. Edinburgh.
- Gaeta, L. (2010). 'Analogical change', in V. Bubenik & S. Luraghi (eds.), *The Continuum Companion to Historical Linguistics*. London-New York: 147-60.
- Hock. H. H. (1986). *Principles of Historical Linguistics*. Berlin (2η έκδοση: 1991).
- Hock, H. H. (2003). 'Analogical change', in B. Joseph & R. D. Janda (eds.), *The Handbook of Historical Linguistics*. Malden (MA) - Oxford: 441-60.
- Hoenigswald, Henry M. (1955). 'Change, analogical and semantic', *Indian Linguistics* 16: 233-36.
- Καραντζόλα, Ε. & Α. Φλιάτουρας (2004). *Γλωσσική Αλλαγή*. Αθήνα: 79-107.
- Kuryłowicz, J. (1947). 'La nature des procès dits "analogiques"', *Acta Linguistica* 5: 17-34.
- Mańczak, W. (1958). "Tendances générales des changements analogiques", *Lingua* 7: 298-325, 387-420.
- McMahon, A. M. S. (2005). *Ιστορική γλωσσολογία. Η θεωρία της γλωσσικής μεταβολής*. Αθήνα: 110-46 [μτφρ.: *Understanding Language Change* (1994). Cambridge].
- Morpurgo Davies, A. – J. H. W. Penney, 'Analogy' (Grad Seminar handouts), Oxford 2002.
- Paul, H. (1880). *Prinzipien der Sprachgeschichte*. Halle.
- Schironi, F. (2007). 'Αναλογία, analogia, proportio, ratio: loanwords, calques and reinterpretations of a Greek technical word', in L. Basset et al. (eds.), *Bilinguisme et terminologie grammaticale gréco-latine*, Orbis/Supplementa 27, Leuven - Paris - Dudley (Mass.): 321-38.